

Bediüzzaman'ın Üç dönemi

Soru

Sempozyumlarda tebliğ sunan birisi, üstad hazretlerinin üç döneminden bahsetmektedir. Şöyleki; Birinci Said döneminin İslamiyeti, İkinci Said döneminin İmanı, Üçüncü Said döneminin ise İhsanı temsil ettiğini ifade etti. Buna bir açıklık getirir misiniz? Özellikle “İhsan” kelimesiyle burada anlatılmak istenen nedir?

Cevabımız

Değerli Kardeşimiz;

Bu tebliği sunan ilim adamımız, Üstadımızın geçirdiği devreleri Hz. Cebrail'in (a.s), Hz. Peygamber (a.s.m)'a ümmeti bilgilendirmek için sorduğu bir soruda geçen üç tabire birebir uyarlamıştır. Zaten üstadımızın bazı ifadeleri de bunu destekler mahiyettedir.

Şöyle ki, Hz. Cebrail (a.s) Hz. Peygambere (a.s.m) “Ya Muhammed İman, İslam, İhsan nedir?” diye sorar. Buna karşılık Peygamberimiz (a.s.m) İslam için İslam'ın beş şartını yapmaktır, İman için altı iman şartına harfiyen iman etmektir ve İhsan için de “Allah'ı görür gibi ibadet etmektir” diye cevap verir.

Şimdi bu Hadis-i şerifte geçen İslam, İman ve İhsan kelimelerinin Üstadımızın devrelerine nasıl muvafık geldiğini analiz etmeye çalışalım.

Eski (Birinci) Said Dönemi: Bu dönem Üstadımızın siyaset-i İslamiyeyi esas tutup idarecilere tesir edip bu yolla İslama hizmet etmeyi umduğu bir dönemdir. Üstadımız bu dönemin hizmetleriyle alakalı şu öz açıklamalarda bulunmuştur. “Bitlis vilâyetine tâbi Nurs köyünde doğan ben, talebe hayatımda rastgelen âlimlerle mücâdele ederek, ilmî münakaşalarla karşıma çıkanları inâyet-i ilâhiye ile mağlûp ede ede İstanbul'a kadar geldim. İstanbul'da bu âfetli şöhret içinde mücadele ederek, nihayet rakiplerimin ifsadııyla, merhum Sultan Hamid'in emriyle tımarhaneye kadar sürüklendim. Hürriyet ilânıyla ve 31 Mart Vak'asındaki hizmetlerimle İttihad ve Terakki hükûmetinin nazar-ı dikkatini celb ettim. Camiü'l-Ezher gibi, “Medresetü'z-Zehrâ” namında bir İslam üniversitesinin Van'da açılması teklifiyle karşılaştım. Hattâ temelini attım. Birinci Harbin patlamasıyla talebelerimi başıma toplayarak gönüllü alay kumandanı olarak harbe iştirak ettim. Kafkas cephesinde, Bitlis'te esir düştüm. Esareten kurtularak İstanbul'a geldim. Dârü'l-Hikmeti'l- İslamiyeye âzâ oldum. Mütareke zamanında, istilâ kuvvetlerine karşı bütün mevcudiyetimle İstanbul'da çalıştım. Millî hükûmetin

galibiyeti üzerine, yaptığım hizmetler Ankara hükûmetince takdir edilerek Van'da üniversite açmak teklifi tekrarlandı.”

Yeni (İkinci) Said Dönemi: Bu dönem Bediüzzaman'ın siyaseti bırakıp, tamamen iman hizmeti yaptığı ve bütün mesaisini bu yola odakladığı bir yeni dönemdir. Bunu kendisinden dinleyelim: “Buraya kadar geçen hayatım bir vatanperverlik hali idi. Siyaset yoluyla dine hizmet hissini taşıyordum. Fakat bu andan itibaren dünyadan tamamen yüz çevirdim ve kendi ıstılahıma göre “Eski Said”i gömdüm. Bûs bütün âhiret ehli “Yeni Said” olarak dünyadan elimi çektim. Tam bir inziva ile bir zaman İstanbul'un Yûşâ Tepesine çekildim. Daha sonra doğduğum yer olan Bitlis ve Van tarafına giderek mağaralara kapandım. Ruhî ve vicdanî hazzımla başbaşa kaldım. “Eûzü billahi mineşşeytani vessiyaseti” yani, “Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım” düsturuyla kendi ruhî âlemime daldım. Ve Kur'ân-ı Azîmüşşânın tetkik ve mütalâasıyla vakit geçirerek “Yeni Said” olarak yaşamaya başladım. Fakat kaderin cilveleri, beni menfî olarak muhtelif yerlerde bulunduru. Bu esnada Kur'ân-ı Kerîmin feyzinden kalbime doğan füyuzâtı yanımdaki kimselere yazdırarak birtakım risaleler vücuda geldi. Bu risalelerin heyet-i mecmuasına “Risale-i Nur” ismini verdim. Hakikaten Kur'ân'ın nuruna istinad edildiği için, bu isim vicdanımdan doğmuş. Bunun ilham-ı İlâhî olduğuna bütün imanım kaniim ve bunları istinsah edenlere “Bârekâllah” dedim. Çünkü İmân nurunu başkalarından esirgemeye imkân yoktu.

Bu risalelerim birtakım İmân sahipleri tarafından birbirinden alınarak istinsah edildi. Bana böyle bir kanaat verdi ki, Müslümanların zedelenen imanlarını takviye için bir sevk-i İlâhîdir. Bu sevk-i İlâhîye hiç bir sahib-i İmân mâni olamayacağı gibi, teşvike de dinen mecbur bulunduğumu hissettim. Zaten bugüne kadar yüz otuzu bulan bu risaleler tamamen âhiret ve İmân bahislerine ait olup, siyasetten ve dünyadan kastî olarak bahsetmez. Buna rağmen birtakım fırsat düşkünlerinin de iştigal mevzuu oldu. Üzerinde tetkikat yapılarak Eskişehir, Kastamonu, Denizli'de tevkif edildim; muhakemeler oldu. Neticede hakikat tecellî etti, adalet yerini buldu.”

Üçüncü Said Dönemi: Bu dönem ise artık ahirete yaklaşmanın, yaşlılığın, hastalıkların çokluğunun, yazılan eserin tamamlanmasının, İman hizmeti yapacak kişilerin artmasının verdiği bir halet-i ruhiye ile, artık Allah ile beraber olmanın zamanının geldiği bir zamandır. Allah (c.c) ile beraber olmanın ve Allah'ı her yerde görme ve müşahade etmenin keyfiyeti bu dönemde kemal derecede yaşanmaya başlanmıştır.

Bütün bu tesbitlerin ışığında görüyoruz ki, Bediüzzaman, Eski Said döneminde hangi ölçüler ile hareket etmiş ise, Yeni Said ve Üçüncü Said Döneminde de aynı ölçüler ile hareket etmiştir. Tavrında meydana gelen zahîrî farklılık ise yaşanan olayların ve toplumun geçirdiği siyasî-sosyal değişikliklerin gerektirdiği uygulama farkıdır. Bir başka ifadeyle, Bediüzzaman Hazretleri, şaşmaz prensip ve ölçüleri hangi devirde, nasıl bir siyasî tavrı gerektiriyorsa, öyle davranmıştır. Bu durum, onun canlı, hareketli tam anlamıyla hazmedilmiş ve her şart altında uygulama imkanı olabilen değişmez kriterlere sahip olduğunu ve ona göre hareket ettiğini vurgulamaktadır.

CİBRİL HADİSİ:

Cebrail aleyhisselâm, Hz. Peygamber'in de aralarında bulunduğu bir sahabe' topluluğuna insan suretinde gelmiş, iman, İslâm, ihsan ve kıyamet alâmetleri gibi bazı soruları Allah Rasûlüne sorarak cevaplarını almıştır. İşte Cebrail (a.s.)'in bizzat soru sorarak ve cevaplarını tasdik ederek telkin ettiği bu hadise “Cibril hadîsi” adı verilmiştir.

Abdullah b. Ömer'in, babası Hz. Ömer'den naklettiği bu hadis şöyledir:

“Bir gün Rasûlullah (s.a.s.)'in yanında bulunduğumuz sırada âniden yanımıza, elbisesi bembeyaz, saçları siyah bir zat çıkageldi. Üzerinde yolculuk eseri görülüyor, bizden de kendisini kimse tanııyordu. Doğru peygamber (s.a.s.)'in yanına oturdu ve dizlerini onun dizlerine dayadı. Ellerini de uylukları üzerine koydu. Ve:

“Ya Muhammed! Bana İslâm'ın ne olduğunu söyle” dedi. Rasûlullah (s.a.s.): “İslâm; Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Beyt'i hac etmendir” buyurdu. O zat: “Doğru söyledin” dedi. Babam dedi ki: “Biz buna hayret ettik. Zira hem soruyor, hem de tasdik ediyordu.”

“Bana imandan haber ver” dedi. Rasûlullah (s.a.s.): Âllah a, Allah'ın meleklerine kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanman, bir de kadere, hayrına şerrine inanmandır” buyurdu. O zât yine:

“Doğru söyledin” dedi. Bu sefer:

“Bana ihsandan haber ver” dedi. Rasûlullah (s.a.s.):

” Allah’a O’nu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Çünkü her ne kadar sen onu görmüyorsan da, o seni muhakkak görür” buyurdu. O zat:

“Bana kıyametten haber ver” dedi. Rasûlullah (s.a.s.) “Bu meselede kendisine sorulan, sorandan daha çok bilgi sahibi değildir” buyurdular.

“O halde bana alâmetlerinden haber ver” dedi. Peygamber (s.a.s.):

“Câriyenin kendi sahibesini doğurması ve yalın ayak, çıplak, yoksul koyun çobanlarının bina yapmakta birbirleriyle yarış ettiklerini görmendir” buyurdu. Babam dedi ki:

Bundan sonra o zat gitti. Ben bir süre bekledim. Sonunda Allah Rasûlü bana: “Ya Ömer! O soru soran zatın kim olduğunu biliyor musun?”dedi. “Allah ve Rasûlü bilir” dedim.

“O Cibrîl’di. Size dininizi öğretmeye gelmişti” buyurdular. (Buhârî, İman 1; Müslim, İman 1).

Selam ve dua ile...